

ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΛΙΜΝΗΣ ΚΕΡΚΙΝΗΣ
ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΛΙΜΝΗΣ ΚΕΡΚΙΝΗΣ
Κερκίνη
620 55 Κάτω Πορόια
Τηλέφωνο. 23270 28004
Τηλεομ/πο: 23270 28005
Ηλ.Ταχ/μείο: info@kerkini.gr
www.kerkini.gr

Κερκίνη, 28 Νοεμβρίου 2013

Δ Ε Λ Τ Ι Ο Τ Υ Π Ο Υ

2^ο Εκπαιδευτικό - επιμορφωτικό σεμινάριο κατάρτισης προσωπικού των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών στο Εθνικό Πάρκο Λίμνης Κερκίνης

Από 30 Νοεμβρίου έως 08 Δεκεμβρίου 2013 στο Εθνικό Πάρκο Λίμνης Κερκίνης θα πραγματοποιηθεί το 2ο Σεμινάριο Επιστημονικής & Τεχνικής Κατάρτισης Προσωπικού των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών για την παρακολούθηση (monitoring) στους τομείς «Οικοτόποι και Χερσαία & Υδροβία Πανίδα» που διοργανώνεται από την Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού Περιβαλλοντικών Δράσεων (Ε.Υ.Σ.Π.Ε.Δ) του Υ.Π.Ε.Κ.Α.

Στα πλαίσια του σεμιναρίου θα γίνουν παρουσιάσεις για τη μεθοδολογία έρευνας στο πεδίο (παρουσίαση και αναγνώριση ειδών, παρακολούθηση). Σε ότι αφορά την παρακολούθηση (monitoring), θα παρουσιαστούν οι γενικές αρχές παρακολούθησης και αξιολόγησης της κατάστασης διατήρησης, τα πρωτόκολλα αξιολόγησης, η συλλογή δεδομένων στο πεδίο και η επεξεργασία τους, για χερσαίους, παράκτιους και θαλάσσιους οικοτόπους,

Ειδικότερα, θα γίνουν παρουσιάσεις για την παρακολούθηση της ορνιθοπανίδας, των θηλαστικών, των ψαριών γλυκού νερού και των οικοτόπων, με αναφορές στην αντίστοιχη μεθοδολογία. Επίσης, θα παρουσιαστούν ορισμένα προγράμματα παρακολούθησης που εφαρμόζουν οι ίδιοι οι Φορείς Διαχείρισης από προηγούμενα χρόνια (Κερκίνη - Έβρος - Καλαμάς) και προγράμματα παρακολούθησης που υλοποιούνται από αναδόχους ή συνεργάτες Φορέων Διαχείρισης. Το πρόγραμμα του σεμιναρίου σε καθημερινή βάση περιλαμβάνει το θεωρητικό μέρος, το οποίο θα πραγματοποιηθεί στο ξενοδοχείο Villa Belles στο Ακριτοχώρι και εκπαίδευση στο πεδίο η οποία θα υλοποιηθεί σε διάφορες θέσεις του Εθνικού Πάρκου.

Περισσότεροι από 100 εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενοι θα βρεθούν για εννέα ημέρες στο Εθνικό Πάρκο Λίμνης Κερκίνης για το σεμινάριο. Οι εκπαιδευτές προέρχονται από Πανεπιστημιακά Ιδρύματα της χώρας, το επιστημονικό προσωπικό των Φορέων Διαχείρισης, Ερευνητικά Ιδρύματα, περιβαλλοντικές οργανώσεις και από ιδιώτες ερευνητές, ενώ οι εκπαιδευόμενοι αποτελούν το προσωπικό των Φορέων Διαχείρισης των Προστατευόμενων Περιοχών της χώρας. Ο Φορέας Διαχείρισης Λίμνης Κερκίνης συμβάλλει υποστηρικτικά όπου χρειάζεται για την επιτυχή υλοποίηση του σεμιναρίου.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μακεδονίας - Θράκης 2007-2013

Διαχείριση και λειτουργία προστατευόμενης περιοχής λίμνης Κερκίνης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο
Περιφερειακής Ανάπτυξης

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
Ενδιάμεση
Διαχειριστική
Αρχή

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

**2^ο Σεμινάριο Κατάρτισης Προσωπικού
των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών**

Λίμνη Κερκίνη, Σέρρες
30 Νοεμβρίου-08 Δεκεμβρίου 2013

**Επιστημονική & Τεχνική κατάρτιση για τη Παρακολούθηση (Monitoring)
στους τομείς «Οικότοποι και Χερσαία & Υδρόβια Πανίδα»**

A. ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

Μεθοδολογία Έρευνας

Σε όλες τις κατηγορίες οι παρουσιάσεις θα περιλαμβάνουν:

- 1. Παρουσίαση και αναγνώριση ειδών**
- 2. Παρακολούθηση (Monitoring)**
 - Βασικές αρχές*
 - Μεθοδολογία*
 - Συχνότητα Καταγραφών/Δειγματοληψιών*
 - Τεχνικές Έρευνας*
 - Τεχνικά χαρακτηριστικά*
 - Υλικά έρευνας και παρακολούθησης*
 - Επεξεργασία δεδομένων*
- 3. Case studies**
 - 1ο.....*
 - 2ο.....*
 - 3ο.....*

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ (MONITORING) ΤΥΠΩΝ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ

Χερσαίοι Οικότοποι (2^ο Μέρος)

Συντονιστής:

Δρ. Δημόπουλος Παναγιώτης

Θα γίνει το δεύτερο μέρος της παρακολούθησης και αξιολόγησης της κατάστασης διατήρησης τύπων οικοτόπων και χλωρίδας. Θα παρουσιαστούν οι γενικές αρχές παρακολούθησης και αξιολόγησης της κατάστασης διατήρησης, τα πρωτόκολλα αξιολόγησης, η συλλογή τους στο πεδίο και η επεξεργασία τους. Εφαρμογή σε 3 δασικούς (91M0, 92A0, 92C0) και 1 λιβαδικό (62A0) τύπους οικοτόπων.

Παράκτιοι και Θαλάσσιοι Οικότοποι (η παρουσίαση μεταφέρθηκε από το 1^ο Σεμινάριο)

Συντονιστής:

Δρ. Δρόσος Κουτσούμπας

Θα παρουσιαστούν κυρίως παράκτιοι οικότοποι και δευτερευόντως θαλάσσιοι.

Γενικές αρχές monitoring στα ποιά ακραία και περισσότερο ευμετάβλητα και ευαίσθητα οικοσυστήματα του πλανήτη.

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ (MONITORING) ΣΤΟΥΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥΣ ΤΗΣ ΟΡΝΙΘΟΠΑΝΙΔΑΣ

Συντονιστής:

- **Δρ. Καζαντζίδης Σάββας**

Στα πουλιά θα δοθεί έμφαση στις παρακάτω κατηγορίες και στις μεθοδολογίες που χρησιμοποιούνται για την παρακολούθηση των πληθυσμών τους.

- Κοινά είδη
- Υγροτοπικά
- Αρπακτικά
- Δασικά
- Αγροτικά

Στο πεδίο εκτός από τις γνωστές μεθόδους (point count, line transect, κλπ) θα τοποθετηθούν δίχτυα για διεξαγωγή δακτυλιώσεων, ενώ θα γίνει προσπάθεια προσέλκυσης ειδών με φωνητικά καλέσματα για νυχτόβια και για δασικά είδη.

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ (MONITORING) ΣΤΟΥΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥΣ ΤΩΝ ΘΗΛΑΣΤΙΚΩΝ

Συντονιστής:

Δρ. Μερτζάνης Γιώργος

Γενικές Αρχές Monitoring στα Θηλαστικά

Επιμέρους κατηγορίες

Στα θηλαστικά θα δοθεί έμφαση στις παρακάτω κατηγορίες και στις μεθοδολογίες που χρησιμοποιούνται για την παρακολούθηση των πληθυσμών τους.

- **Σαρκοφάγα**
 - Λύκος
 - Τσακάλι
 - Βίδα
- Αρτιοδάκτυλα (οπληφόρα)
- Μικροθηλαστικά
- Χειρόπτερα (νυχτερίδες)

Στο πεδίο θα τοποθετηθούν παγίδες για μικροθηλαστικά, “camera traps” για νυχτερινές και πρωινές καταγραφές θηλαστικών. Επίσης, αν ο καιρός το επιτρέψει, θα γίνει καταγραφή και αναγνώριση με “bat detectors” και τοποθέτηση διχτύων για σύλληψη νυχτερίδων. Τέλος, θα γίνει προσπάθεια προσέλκυσης ειδών (τσακάλι) με φωνητικά καλέσματα.

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ (MONITORING) ΣΤΑ ΨΑΡΙΑ ΓΛΥΚΟΥ ΝΕΡΟΥ

Συντονιστές:

Δρ. Μπόμπορη Δήμητρα

Δρ. Κουτράκης Μάνος

Στα ψάρια του γλυκού νερού θα δοθεί έμφαση στις παρακάτω 2 κατηγορίες και στις μεθοδολογίες που χρησιμοποιούνται για την παρακολούθηση των πληθυσμών τους. Τα ψάρια των ελληνικών γλυκών νερών είναι το πιο πολύτιμο στοιχείο της ελληνικής πανίδας σπονδυλωτών. Από τα πάνω από 100 είδη, τουλάχιστον 38 είναι ενδημικά, ενώ υπάρχουν πάνω από 40 ενδημικά υποείδη.

- *Ποτάμια είδη*
- *Λιμναία είδη*

Θα παρουσιαστούν όλες οι γνωστές μέθοδοι μελέτης των ψαριών γλυκού νερού, ενώ θα γίνει και προσπάθεια ηλεκτραλιείας.

B. ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΟ MONITORING

Σε αυτή την ενότητα θα παρουσιαστούν ορισμένα προγράμματα παρακολούθησης (Monitoring) που εφαρμόζουν οι ίδιοι οι φορείς από προηγούμενα χρόνια (Κερκίνη - Έβρος - Καλαμάς), χωρίς αυτά να είναι ενταγμένα σε κάποια προγράμματα αναδόχων. Επίσης, θα παρουσιαστούν από αναδόχους ή συνεργάτες τους, οι οποίοι έχουν αναλάβει να υλοποιήσουν σε ΦΔ το πρόγραμμα «Monitoring Ειδών και Οικοτόπων» του ΕΠΠΕΡΡΑ, τα προβλήματα που αντιμετώπισαν κατά τον πρώτο χρόνο διεξαγωγής του προγράμματος. Θα γίνει συζήτηση όσον αφορά στη διαχείριση αυτών των προβλημάτων και τους τρόπους επίλυσης τους, με σκοπό να βοηθήσουν τους εργαζόμενους των φορέων στη παρακολούθηση του προγράμματος αλλά και στην επίλυση προβλημάτων που μπορεί να συναντήσουν τόσο για όσους διεκπεραιώνουν τα «Monitoring» με αυτεπιστασία, αλλά και για όσους επιβλέπουν τους αναδόχους. Τέλος θα παρουσιαστούν και προγράμματα εφαρμοσμένου «Monitoring» σε είδη.

Παρακολούθηση (Monitoring) τύπων οικοτόπων και ειδών (Μεθοδολογία και Διαχείριση Αποτελεσμάτων – Προβλήματα)

- **Δημόπουλος Παναγιώτης & Ιωάννης Τσιριπίδης (Δευτέρα 2 Δεκεμβρίου 2013)**

Παρουσίαση: «Σχέδιο παρακολούθησης τύπων οικοτόπων και ειδών χλωρίδας: Εισαγωγή στο συστηματικό σχεδιασμό διατήρησης, Στοιχεία διαθέσιμα για παρακολούθηση και μεθοδολογία επεξεργασίας δεδομένων»

- **Μερτζάνης Γιώργος**

Παρουσίαση: «Παρακολούθηση του πληθυσμού της Αρκούδας»

- **Καζαντζίδης Σάββας**

Παρουσίαση: «Παρακολούθηση του πληθυσμού των Ερωδιών στην Ελλάδα»

Παρακολούθηση (Monitoring) Περιοχών (Μεθοδολογία και Διαχείριση Αποτελεσμάτων – Προβλήματα)

➤ **Κομηνός Θεόδωρος**

Παρουσίαση: «*To Monitoring ως εργαλείο στον χαρακτηρισμό και στην οριοθέτηση των Προστατευόμενων Περιοχών - Case Study: Π.Π. Στενών και εκβολών Καλαμά & Αχέροντα*».

➤ **Παναγιωτοπούλου Μαρία**

Παρουσίαση: «*Εποπτεία και Αξιολόγηση κατάστασης διατήρησης ειδών Ορνιθοπανίδας*» στις λίμνες Κορώνεια και Βόλβη. Ένας χρόνος μετά – Οργάνωση και Προβλήματα κατά την διάρκεια του πρώτου χρόνου διεξαγωγής του προγράμματος».

➤ **Παπαμιχαήλ Γιώργος**

Παρουσίαση: «*Εποπτεία και Αξιολόγηση κατάστασης διατήρησης ειδών Θηλαστικών*» στον Εθνικό Δρυμό Σαμαριάς». Ένας χρόνος μετά – Οργάνωση και Προβλήματα κατά την διάρκεια του πρώτου χρόνου διεξαγωγής του προγράμματος».

➤ **Ναζηρίδης Θεόδωρος**

Παρουσίαση: «Παρουσίαση από τον Φορέα του έργου “Παρακολούθησης της Πανίδας/Χλωρίδας/Οικοτόπων” που διεξάγει στα πλαίσια της Αυτεπιστασίας».

➤ **Εκπρόσωπος του Φορέα Έβρου**

Παρουσίαση: «Το έργο “Παρακολούθηση της Πανίδας/Χλωρίδας/Οικοτόπων” που διεξάγει στα πλαίσια της Αυτεπιστασίας».

Παρουσίαση Εκπαιδευτών:

Συντονιστές Θεματικών Κατηγοριών

Χερσαίοι Οικότοποι

- Δρ. **Δημόπουλος Παναγιώτης**, Καθηγητής Βοτανικής και Οικολογίας, Τμήμα Διαχείρισης Περιβάλλοντος & Φυσικών Πόρων, Πανεπιστήμιο Πατρών

Παράκτιοι και Θαλάσσιοι Οικότοποι

- Δρ. **Κουτσούμπας Δρόσος**, Αναπλ. Καθηγητής Θαλάσσιας Βιολογίας Τμήμα Επιστημών της Θάλασσας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Ψάρια Γλυκού Νερού

- Δρ. **Κουτράκης Μάνος**, Τακτικός Ερευνητής - Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας Ινστιτούτο Αλιευτικής / Πρόεδρος Δ.Σ. Φ.Δ. Δέλτα Νέστου - Βιστωνίδας - Ισμαρίδας
- Δρ. **Μπόμπορη Δήμητρα**, Βιολόγος - Επικ. Καθηγήτρια, Τμήμα Βιολογίας, Τομέας Ζωολογίας, Εργ. Ιχθυολογίας, ΑΠΘ / Πρόεδρος Δ.Σ. Φ.Δ. Λ. Κορώνειας – Βόλβης

Θηλαστικά

- Δρ. **Μερτζάνης Γιώργος**, Βιολόγος - Επιστημονικός Υπεύθυνος της πΜΚΟ "ΚΑΛΛΙΣΤΩ"

Πουλιά

- Δρ. **Καζαντζίδης Σάββας**, Βιολόγος - Αναπληρωτής Ερευνητής, Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός "ΔΗΜΗΤΡΑ", Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών, Θεσσαλονίκη, Αναπληρωτής Ειδικός Επιστήμονας στον Φ.Δ. στο Δέλτα

Συνεργάτες

- Δρ. **Γαλανάκη Αντωνία**, Ζωολόγος/Οικολόγος, Πρόεδρος Δ.Σ. Φ.Δ. Εθνικού Δρυμού Οίτης
- Δρ. **Γεωργιακάκης Παναγιώτης**, Βιολόγος, Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης, Πανεπιστήμιο Κρήτης
- Δρ. **Γιαννάτος Γιώργος**, Γεωπόνος/Βιολόγος, Συντονιστής για τα Σαρκοφάγα Θηλαστικά στο πρόγραμμα «Εποπτεία και Αξιολόγηση της Κατάστασης

Διατήρησης ειδών και τύπων οικοτόπων Κοινοτικού Ενδιαφέροντος στην Ελλάδα»,

- Δρ. **Ηλιόπουλος Γιώργος**, Βιολόγος, συνεργάτης πΜΚΟ “ΚΑΛΛΙΣΤΩ”
- Δρ. **Ναζηρίδης Θεόδωρος**, Δασολόγος - Συντονιστής του Φ.Δ. Λ. Κερκίνης
- **Κομηνός Θεόδωρος**, Ζωολόγος/Οικολόγος M.Sc. - Πρόεδρος Δ.Σ. Φ.Δ. Ποταμών Καλαμά – Αχέροντα - Υποψήφιος διδάκτορας Πανεπιστημίου Αθηνών
- Δρ. **Παπαμιχαήλ Γιώργος**, Περιβαλλοντολόγος, ΑΤΕΠΕ
- Δρ. **Τσαπάρης Δημήτρης**, Βιολόγος/Ζωολόγος, Μεταδιδακτορικός Ερευνητής, Ελληνικό Κέντρο Θαλάσσιων Ερευνών (ΕΛΚΕΘΕ)
- Δρ. **Τσιριπίδης Ιωάννης**, Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Βιολογίας, Τομέας Βοτανικής, ΑΠΘ

Ειδικόί Συνεργάτες στο πεδίο

- Δρ. **Αλιβιζάτος Χαράλαμπος** Βιολόγος/Ορνιθολόγος συνεργάτης πΜΚΟ “Ελληνικό Κέντρο Δαχτυλίωσης Πουλιών, ΕΚΔΠ ”
- **Μπούκας Νίκος**, Βιολόγος/Ορνιθολόγος M.Sc. - Υποψήφιος διδάκτορας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων - εξωτερικός συνεργάτης ΦΔ ΠΠ Καλαμά & Αχέροντα
- **Παναγιωτοπούλου Μαρία**, Δασολόγος M.Sc. – Αναπληρώτρια Ειδική Επιστήμονας στον Φ.Δ. Δέλτα Νέστου-Βιστωνίδας-Ισμαρίδας
- **Πετρίκη Ολγα** , Δασολόγος/Ιχθυολόγος - Υποψήφια διδάκτορα του Τμήματος Βιολογίας του ΑΠΘ
- **Σαπουνίδης Αργύρης**, Βιολόγος/Ιχθυολόγος - Υποψήφιος διδάκτορας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
- **Πετρίδου Μαρία** Γεωπόνος MSc -Υποψήφια διδάκτορα του Τμήματος Βιολογίας του ΑΠΘ - συνεργάτης πΜΚΟ “ΚΑΛΛΙΣΤΩ”

Ειδική Παρουσίαση

- **Ευάγγελος Παππάς** Βιολόγος, ΟικοΜ.
«Κατάρτιση πλαισίου δράσεων προτεραιότητας για χρηματοδότηση στις περιοχές Natura 2000 την περίοδο 2014 – 2020»

Σάββατο 30 Νοεμβρίου	Κυριακή 1 Δεκεμβρίου	Δευτέρα 2 Δεκεμβρίου	Τρίτη 3 Δεκεμβρίου	Τετάρτη 4 Δεκεμβρίου	Πέμπτη 5 Δεκεμβρίου	Παρασκευή 6 Δεκεμβρίου	Σάββατο 7 Δεκεμβρίου	Κυριακή 8 Δεκεμβρίου
Προσέλευση ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ από 12.00 έως 16.30	Ψάρια Γλυκού νερού	Χερσαίοι Οικότοποι 2 ^ο μέρος	Χερσαίοι Οικότοποι 2 ^ο μέρος	Θηλαστικά	Θηλαστικά	Πουλιά	Πουλιά	Συζήτηση
	Εκπαίδευση στο πεδίο για Ψάρια Γλυκού νερού	Εκπαίδευση στο πεδίο για χερσαίους οικότοπους	Εκπαίδευση στο πεδίο για χερσαίους οικότοπους	Θεωρητική παρουσίαση και Case studies	Εκπαίδευση στο πεδίο για Θηλαστικά	Θεωρητική παρουσίαση και Case studies	Εκπαίδευση στο πεδίο για Πουλιά	
	Εκπαίδευση στο πεδίο για Ψάρια Γλυκού νερού	Εκπαίδευση στο πεδίο για χερσαίους οικότοπους	Επεξεργασία δεδομένων – Αποτίμηση κατάστασης διατήρησης τύπων οικότοπων	Εκπαίδευση στο πεδίο για Θηλαστικά	Εκπαίδευση στο πεδίο για Θηλαστικά	Εκπαίδευση στο πεδίο για Πουλιά	Εκπαίδευση στο πεδίο για Πουλιά	Αναχώρηση ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ ΤΟ ΜΕΣΗΜΕΡΙ ΜΕΧΡΙ ΤΙΣ 14.00 ΜΜ
ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ MONITORING								
Ψάρια Γλυκού νερού	Παράκτιοι και Θαλάσσιοι Οικότοποι	Κατάρτιση πλαισίου δράσεων προτεραιότητας για χρηματοδότηση στις περιοχές Natura 2000 την περίοδο 2014 - 2020.	Παρακολούθηση τύπων οικότοπων και χλωρίδας	Νυχτερινή Εκπαίδευση στο πεδίο για Θηλαστικά (Τσακάλι) και Νυχτερίδες	Πρόγραμμα Παρακολούθησης Αρκούδας	Η “Παρακολούθηση” ως εργαλείο ΦΔ Καλαμά	Παρακολούθηση ορνιθοπανίδας Λ. Κορώνειας – Βόλβης	
Θεωρητική παρουσίαση και Case studies 18:00μμ			Θεωρητική παρουσίαση και Case studies		Αποτίμηση κατάστασης διατήρησης τύπων οικότοπων, Ερωτήσεις- Συζήτηση			

